Խ. Ս. Հ. Մ-ի ՀՈՂԺՈՂԿՈՄԱՏ

ՀՐԱՀԱՆԳ

1937 Թ. ՇԱՔԱՐԻ ՃԱԿՆԴԵՂԻ ԲԵՐՔԸ ՀԱՆԵԼՈՒ, ՏԵՂԱՓՈԽԵԼՈՒ ՅԵՎ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

(Թարգմանություն ռուսերենից)

ՀՐԱՏԱՐԱԿ. ԳՐՈՒԶՍԱԽԿՈՄԲԻՆԱՏ՝ ԼԻԱԶՈՐՈՒԹՅԱՆ

ԼԵՆԻՆԱԿԱՆ 1937 Թ.

ԳԼԱՎԼԻՏԻ ԼԻԱՋՈՐ № 1172
ՊԱՏՎԵՐ № 2216
ՏԻՐԱԺ 1000

ՏԵՂԱՐԴԻ ՏՊԱՐԱՆ

3 1 JAN 2018

ՀԱՄԵՏԱՏՈՒՄ ԵՆՔ
Խ. Ս. Հ. Մ.-ի ԹՄՀՄ
ՍՆՆԴԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ
ԺՈՂԿՈՄ Ա. ՄԻԿՈՅԱՆ

633.63:664.1

ՀՐԱՀԱՆԳ

1937 Թ. ՇԱԲԱՐԻ ՀԱԿՆԴԵՂԻ ԲԵՐԸ ՀԱՆԵԼՈՒ, ՏԵՂԱՓՈԽԵԼՈՒ ՅԵՎ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Խ. Ս. Հ. Մ.-ի Հողժողկոմն ու Սննդարդյունաբերության ժողկոմը կոլտնտեսություններին, շտաբի գործարաններին, ՄՏԿ-ներին յեվ Շրջհողբաժիններին առաջարկում են շտաբի հակնդեղը հանելու, տեղափոխելու յեվ շտաբի գործարանների մթերման կետերում ընդունելու ժամանակ դեկտարվել ներքեվում հիշված ցուցմունքներով։

I. ՃԱԿՆԴԵՂՆ ՀԱՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

1) Շաքարի գործարանների դիրեկտորները ՄՏԿ-ի դիրեկտորների հետ միասին ճակնդեղը հողից հանելն սկսելուց առաջ կոլտնտեսություններին կցում են ճակնդեղի մթերման կայաններին և հաստատում 1937թ. ճակնդեղի բերքը հանելու և տեղափոխելու մասին «Խ.Ս.Հ.Մ.-ի—Ժ.Կ.Խ.-ի 1937 թ. հուլիսի 20-ի վորոշման 7-րդ կետի, կոլտնտեսությունների նախագահների հետ վորոշում են մթերակայանների և ճակնդեղի դաշտերի մեջ ընկած հեռավորությունները, կոլտնտեսություններին ճակնդեղը փոխադրելու լրացուցիչ վճարի չափը վորոշելու համար և ներկայացնում են ի հաստատություն շրջանային գործադիր կոմիտեներին։ Շրջգործկոմի հաստատած յուրաքանչյուր կոլտնտեսության հեռավորությունը պարտադիր է կոլտնտեսության, շաքարի գործարանի և ՄՏԿ-ի համար կոլտնտեսությունների բերած ճակնդեղի լրացուցիչ վճարի հաշվարկումները կատարելու և ՄՏԿ-ների կողմից ճակնդեղը տեղափոխելու մեքենաների փոխադրավարձը վճարելու ժամանակ։

ՀԱՍԱՐ
1-36959գր

2) Շրջհողբաժնի վարիչը ՄՏԿ-ի և շաքարի գործարանի գյուղատնտեսների հետ միասին պարտավոր են սույն թվի սեպտեմբերի 1-ից վոչ ուշ վորոշել տվյալ կոլտնտեսության ճակնդեղը հողից հանելու և տեղափոխելու վերջնական արագուցային պլանը (գրաֆիկան) հաստատում ԽՍՀՄ-ի ԺԿԽ-ի ս. թ. հուլիսի 20-ի վորոշման սահմանված ժամկետների, խիստ գործարաններին կցված, սեպտեմբերի 10-ից վաղ բերքահավաքն սկսող կոլտնտեսությունների համար-հաստատում գործարանները գործի դնելու ԽՍՀՄ-ի Սննդարդյունաբերության Ժողկոմի սահմանած ժամկետների։

Կոլտնտեսության նախագահը, շրջգործկոմի հաստատած արագուցային պլանի հաստատումն սահմանում է յուրաքանչյուր բրիգադի ճակնդեղն հանելու և տեղափոխելու աշխատանքային պլանը, հաշվի առնելով առանձին դաշտերի ճակնդեղի հասունությունը ճակնդեղն հանելու և տեղափոխելու հերթականությունը վորոշելու տեսանկյունով։ Կոլտնտեսության հաստատած ճակնդեղը հա

նելու և տեղափոխելու աշխատանքային պլանը վերամշակել բրիգադներում և ողակներում. և բացատրել կոլտնտեսականներին, կոլտնտեսությանը պարգև հավելում տալու, ողակի անդամներին ճակնդեղն հանձնելու պլանը գերակատարելու համար պարգևատրության չափը և կարգը, ինչպես նաև ճակնդեղը հանձնելու համար լրացուցիչ փոխադրավարձ ստանալու կարգի մասին։

3) Առաջարկել կոլտնտեսությունների նախագահներին նախագուշացնել բոլոր բրիգադիրներին և ողակավարներին այն մասին, որ ճակնդեղի արմատները իրենց ստոլբիրյաներով պետք է հանվեն առանձին և մթերման կայանին հանձնեն թափերով։

4) Ճակնդեղը հողից հանելիս հետևել որպեսզի այդպիսին կատարվի խնամքով, թույլ չտալ որ արմատները վնասվեն, ճակնդեղահանով բարձրացրած ճակնդեղը հողից հանել ճակնդեղահանի հետևից և դարսել կույտ անել թփերը դեպի դուրս. ճակնդեղահանի չբարձրացրած բաց թողած արմատները հանել ձեռքի բրիչներով։

5) Արմատները հողից մաքրել թափահարելով և փայտե դանակով կամ մետաղի դանակի բութ կողմով։ Արգելվում է արմատը, հողից մաքրել դանակի սուր բերանով արմատներն իրար խփելով, ինչպես նաև ճակնդեղը կտրելու և մաքրելու համար մանգաղ գործածելը։ Հանած ամբողջ ճակնդեղը մաքրել նույն որը թուփ կտրող գործիքով դանակներով բացառապես կոնաձև։ Պոչերը ու կողքի շյուղերը կտրել մեկ սանտիմետր հասարությամբ։ Խոնավ փչակները մաքրել մինչև սպիտակ մարմնին հասնելը (չոր փչակները թողնել առանց մաքրելու)։

6) Ճակնդեղը մաքրելու ժամանակ տեսակավորել յուրաքանչյուր կարգի. յուրաքանչյուր կարգը դարսել առանձին կույտերով։

ա. Մի կույտի մեջ դարսել բոլոր առողջ, չվնասված, 100 գրամից ավելի քաշ ունեցող, ինչպես նաև չոր փչակներով արմատները։

բ. Յերկրորդ կույտի մեջ դարսել մինչև սպիտակ մարմինը մաքրած խոնավ բաց փչակներով, հանելու և մաքրելու ժամանակ վնասված՝ պոչերը կտրված, մկների կրծոտած, թառոտած, ինչպես նաև 100 գրամից պակաս քաշ ունեցող ճակնդեղի արմատնե-

րը։ Ճակնդեղի այս կույտի վրա դնել հատուկ նշան և տեղափոխել մթերման կայաններն առողջ ճակնդեղներից առանձին։

7) Ճակնդեղը հողից հանելու, տեղափոխելու և մաքրելու ժամանակ արգելվում է մի ողակի ճակնդեղը խառնել ուրիշ ողակի ճակնդեղին։ Ճակնդեղահանի հետևից հողից ճակնդեղը ժամանակին հանելու և մաքրելու համար բանվորական ուժը անբավարար լինելու դեպքում բրիգադիրն ու կոլտնտեսության նախագահը պարտավոր են օգնություն կազմակերպել այդ ողակին, ի հաշիվ այլ աշխատանքներով զբաղվող կոլտնտեսականների։

8) Կոլտնտեսությունների նախագահները պարտավոր են յուրաքանչյուր ողակին տալ չափամաններ, որպեսզի բոլոր ողակներն էլ կարողանան հաշվել իրենց դաշտերի ճակնդեղի բերքը։

9) Մաքրած ճակնդեղը մինչև չափամաններով չափելը պետք է անպայման ծածկել մաթերով կամ կոպիտ քաթաններով։ Չափելուց հետո ճակնդեղը դարսել կանոնավոր կոնաձև կույտերով և ծածկել։ Կույտերի

բարձրությունը լինելու է առնվազը 80-90 սանտիմետր։ Կույտերը դարսելու տեղերը նախապես պետք է հարթել ու մաքրել մոլախոտերից, թփերից։ Կույտերը տեղավորել ուղիղ գծով ու զուգահեռ շարքերով.

10) Կույտերում դարսած ճակնդեղն արևի տաքացնելուց և թոշնելուց, իսկ ավելի ուշ ցրտերից պաշտպանելու համար պետք է անմիջապես ծածկել։ Ոչ մի դեպքում թույլ չտալ կույտերն առանց ծածկելու թողնել։ Դաշտի կույտերը, ճակնդեղն հանելու առաջին շրջանում ծածկում են հավաքած խոնավ հողով։ Երբ հողի յերեսի շերտը շատ է տաքացել ու չորացել, ինչպես նաև յեթե փոշիացել է—կույտերը ծածկում են հետևյալ կերպով. հողի յերեսի շերտը ժամանակավորապես մի կողմ են գցում և կույտը ծածկում են ներքևի, ավելի քիչ տաքացած և ավելի խոնավ հողի շերտով։ Իսկ մի կողմ գցած հողը լցնում են ծածկած առաջին հողի շերտի վրա, որպեսզի այդ շփում չունենա արմատների հետ։ Կույտի գագաթին բաց թողնել առանց ծածկելու 15 սանտիմետր տրամագծով օդանցք։ Այս օդանցքը

ծածկել միայն թփերով։ Ծածկի հողի շերտի հաստությունը լինելու է առնվազն 10—15 սանտիմետր։

11) Աշնան ցրտերն սկսվելուց առաջ ճակնդեղը թեթևակի ցրտահար լինելուց խուսափելու համար կույտերը ծածկել թփերով. ու հողով. նախ ամբողջ կույտը ծածկել 3—4սանտիմետր հաստությամբ թփերի շերտով և վերևից էլ ծածկել 10—15 սանտիմետր հաստությամբ հողի շերտով։ Ողանցքը ծածկել թփերով և վրան 4—5 սանտիմետր հաստությամբ հողի շերտով։

Վրացական ԽՍՀ-ի, Կիրգիզական, Ղազախական ԽՍՀ-ի, Աղով-Սևծովյան յերկրամասի ճակնդեղացան շրջաններում ճակնդեղի կույտերը բոլոր դեպքերում ծածկում են միայն հողով։

12) Ցերկոսպորիայի դեմ պայքարելու նպատակով անասունների կերի և սիլոսացման համար անպետք բոլոր թփերն անպայման պետք է հավաքել ու թաղել հողի մեջ առնվազն կես մետր խորությամբ։

2. ՃԱԿՆԴԵՂԸ ՏԵՂԱՓՈԽԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

13. Կոլտնտեսությունների նախագահները պետք է ստուգեն և սեպտեմբերի 1-ին ավարտեն դաշտային ճանապարհների նորոգումն, իսկ շաքարի գործարանների դիրեկտորները պետք է ստուգեն և նույն ժամկետին ավարտեն դեպի գործարան տանող ճանապարհների նորոգումն և սալահատակումը, նաև մթերման կայաններում դեպի կշեռքները և շաքարի գործարաններում ճակնդեղի ժամի փոսերը տանող ճանապարհները։

14) Կոլտնտեսություններն ու ՄՏԿ-ները պարտավոր են ճակնդեղը մթերման կայանները տեղափոխել խստիվ հատկացնված կոլտնտեսությունների համար շրջգործկոմների կողմից հաստատած ուրացուցային պլանի հետ։

15) Ճակնդեղը տեղափոխելու համար յուրաքանչյուր բրիգադայում առանձնացնել տեղափոխողների մշտական խումբ, վորոնց կցել վորոշ ողակներին։ Տեղափոխողները

պարտավոր են տեղափոխել իրենց կցած ողակի հողամասերի ճակնդեղը, չխառնելով մի ողակի ճակնդեղը մի ուրիշ ողակի ճակնդեղի հետ։ Դաշտավարական բրիգադների բրիգադիրների և տեղափոխողների վրա դնել ճակնդեղն անվնաս պահելու և յուրաքանչյուր ողակի առանձին ճակնդեղի ճիշտ հաշիվները տանելու պատասխանատվությունը։

16) Բունկերների ու ավտոմեքենաների վրա ճակնդեղը բեռնելու և դրանց վրայից շաքարի գործարանների կայաններում բեռնաթափելու համար կոլտնտեսության վարչությունը տալիս է մշտական կոլտնտեսականներ, վորոնցից մի մասը մնում է ճակնդեղի դաշտերում, իսկ մյուս մասը՝ ճակնդեղի մթերման կայաններում։ Ճակնդեղն ավտոմեքենաներով կրելու դեպքում արգելել շոֆերներին ավտոմեքենայի վրա, մթերման կայանում ճակնդեղը բեռնաթափելու համար կոլտնտեսականներ վերցնելը։ Ավտոմեքենաների վրա կարող է լինել միայն մի կոլտնտեսական-կոլտնտեսության վարչության կողմից ճակնդեղն հանձնելու լիազորը։

17) Կույտերը բաց անել միայն ճակընդեղը սայլերի կամ ավտոմեքենաների վրա բեռնելուց առաջ։ Մեքենաների վրա բունկերների օգնությամբ բեռնելու ժամանակ վերջինների մեջ լցնել մեքենաների մեջ բեռնելուց 3—4 ժամից վոչ վաղ։

Ճակնդեղով լցված բունկերներն անպայման ծածկել կոպիտ քաթանով կամ մաթերով, վորպեսզի ճակնդեղը չթոշնի։

18) Ճակնդեղը սայլերը և ավտոմեքենաների վրա բեռնելու ժամանակ արգելել ըրածայր յեղաններից ոգտվելը, գործածել միայն բութ ծայր ունեցող ճակնդեղի յեղաններ, ըստ վորում ճակնդեղը վիրավորելուց խուսափելու համար թույլ չտալ, վոր յեղանով խփեն ճակնդեղին։

19) Ճակնդեղը բեռնասայլերով տեղափոխելու ժամանակ, ճանապարհին արմատները թափելուց խուսափելու համար սայլերի վրա դնել ամուր արկղներ կամ հյուսված զամբյուղներ, իսկ վորպեսզի ձիերը չկրծոտեն արմատները, սայլերի հետևին դնել բարձր վահաններ։

20) Ճակնդեղը բունկերների մոտ և մը-

թերման կայանները տեղափոխելու ժամանակ, ինչպես սայլերը, նույնպես եվ ավտոմեքենաները ծածկել կոպիտ քաթաններով պարկերով կամ մաթերով։ Արգելվում է ճակնդեղը ծածկել թփերով ու ծղնոտով.

21) 6-րդ կետի «ա» հոդվածով ցույց տրված կուլտուրում դարձած ճակնդեղը տեղափոխում են անպայման առանձին նույն հրահանգի 6-րդ կետի «բ» հոդվածի մեջ հիշված առանձնացրած ճակնդեղից։ Սայլապանին և շոֆերին իրավունք է տրվում չնդունել բեռնելու համար այն ճակնդեղը, որը չի տեսակավորվել սույն հրահանգի 6-րդ կետի համաձայն, կամ յեթե տեսակավորված է, բայց բրիգադիրի կամ ողակի կողմից առաջարկվում են բեռնել խառնած դրությամբ։

3. ՃԱԿՆԴԵՂԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼԸ

22) Այն դեպքում յերբ կոլտնտեսությունը ճակնդեղի մթերման կայան բերել է վոչ կոնդիցիոն ճակնդեղ խոշորի հետ մանր (մին չեվ 100 գրամանոց), առողջի հետ վիրավորված, չմաքրած խոտավ փչակներով, պոչերն անկանոն կտրատած, թփերն անկանոն մաքրած, առողջի հետ թոռոմած, 2 տոկոսից ավել հողի խառնուրդի դեպքում շաքարի գործարանը չի ընդունում ճակնդեղը, կոլտնտեսությանը տեղ է տրամադրում ճակնդեղը մաքրելու և տեսակավորելու համար, իսկ կոլտնտեսությունը պարտավոր է համաձայն կոնտրակտացիոն պայմանագրի 11-րդ կետի, ճակնդեղը մթերման կայանը հասցնելու որը տեսակավորել ճակնդեղն այնպես, ինչպես ցույց է տրված սույն հրահանգի 6-րդ կետում։

Շաքարի գործարանը պարտավոր է ընդունել վերատեսակավորված և կոնդիցիոն դրության բերած ճակնդեղը։ Յեթե յերկու օրվա ընթացքում կոլտնտեսությունը բերած ճակնդեղը չի դարձնում կոնդիցիոն, շաքարի գործարանը ինքն է իր ուժերով տեսակավորում և բերում կոնդիցիոն դրության ի հաշիվ կոլտնտեսության։

23) Ճակնդեղի մթերման կայանին առողջ ճակնդեղի փոխարեն քիչ ցրտահար կամ նեխված, ցրտահար յեղած ու հալված ճակնդեղ տալու դեպքում, կոլտնտեսությունը պարտավոր է այդպիսի ճակնդեղները տեսակա-

վոբել իր մեջոցներով, վորի համար ցրտահար ճակնդեղներն առանձնացնել առողջներից, կտրատել նեխված մասը մինչև սպիտակ մարմնին հասնելը, տեսակավորել ու բաժանել առողջներն աղտոտվորներից և առանձին հանձնել գործարանին, իսկ գործարանը պարտավոր է ընդունել այդ մաքրելուց և տեսակավորելուց հետո։

Ջոկած ցրտահար ու նեխված, ցրտահար ու հալված ճակնդեղները ընդունելիս ստացականի վրա նշել «խոտան»։ Շաքարի գործարանի կողմից դիրեկտորներին և ՄՏԿ-ի գյուղատնտեսներին, ճակնդեղի կոլտնտեսությունների նախագահներին և բրիգադիրներին անհատական պարգևատրման չափը վորոշելու ժամանակ «խոտան» նիշով ընդունված ճակնդեղը հաշվի մեջ չեն առնվում։

24) ՄՏԿ-ի գյուղատնտեսները պարտավոր են հրահանգել կոլտնտեսականներին ճակնդեղը հողից հանելուց առաջ և հանելու ժամանակ ճակնդեղը մաքրելու և տեսակավորելու կարգի մասին։

Բայի այդ, կոլտնտեսությունների նախագահները, բրիգադիրները և ՄՏԿ-ի գյուղատնտեսները ճակնդեղի հանձման առաջին օրերը պետք է անձամբ ներկա գտնվեն մբթերման կայաններում, վորպեսզի տեղում ստուգեն ճակնդեղի տեղափոխման և ընդունելու կազմակերպման ճշտությունը և դրանով սովորեցնեն կոլտնտեսականներին ճակնդեղի մաքրելը, տեսակավորելը բեռնելն ու գործարան տեղափոխելը։

25) Գործարաններից մինչև 25 կիլոմետր հեռավորության վրա գտնվող դաշտերից ճակնդեղը ավտոմեքենայով տեղափոխելու դեպքում ՄՏԿ-ն և կոլտնտեսությունները պարտավոր են առանց մթերման կայան տանելու հանձնել ուղղակի շաքարի գործարանին։

26) Շաքարի գործարաններն և յերկաթուղային խոշոր կետերին կից բոլոր մթերման կայաններում, որտեղ ընդունում են 300 հազար ցենտներից վոչ պակաս ճակնդեղ, շաքարի գործարանների դիրեկտորները պարտավոր են կազմակերպել թեյարանները, ճակնդեղ բերող սայլապաններին ու շոֆերներին քաղցր թեյ բաց թողնելու համար։

27) Շաքարի ճակնդեղը հափշտակումներից ու կորուստներից պաշտպանելու համար կոլտնտեսականների նախագահները պարտավոր են՝

ա. Կազմակերպել ճակնդեղի դաշտերի ամբողջօրյա 24 ժամյա պահակություն և նախազգուշացնել ամեն մի սայլապանի իր անձնական պատասխանատվությամբ մթերման կայանը տարած ճակնդեղի ամբողջականության համար։

բ. Թույլ չտալ անհատներին ճակնդեղի դաշտերում արածելը մինչև ճակնդեղի տեղափոխման ավարտելը և ճակնդեղը հողից հանելն ավարտելուց հետո կոլտնտեսության նախագահի կողմից դաշտի ընդունելը։

28) Ճակնդեղից ազատված, հողամասերն օղակներից բրիգադիրը պետք է ընդունե ամեն օր։ Ճակնդեղը հողից հանելն ու տեղափոխելն ավարտելուց հետո կոլտնտեսությունների նախագահները պետք է վերջնական ստուգում կատարեն արմատները հողից հանելու և կույտերից ու բունկերներից հավաքելու խնամքով ու ճիշտ կատարված լինելը։

Եթե ստուգման ժամանակ գտնեն, որ դաշտում մնացել են չհանված կամ չհավաքած ճակնդեղի արմատներ, օղակը պարտավոր է կրկին անգամ փորել, ու հանել և միայն երկրորդ անգամ ստուգելուց և դաշտում չհանված ու չհավաքած արմատներ չլինելու դեպքում միայն ընդունել դաշտը։

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0977677

29 СЕН. 193

1

3695